

§ 110 KUNNAN LAUSUNTO VALTIONVARAINMINISTERIÖLLE VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA

Kunnanhallitus
24.3.2014, § 110

Liite 4, lausuntopyyntö 4.2.2014

Liite 5, kommentointimuistio 4.2.2014

Liite 6, selvitysmiehen luonnos hallituksen esitykseksi

Valtionvarainministeriö pyytää 4.2.2014 päivätyllä kirjeellään pyytänyt kunnilta lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta.

Valtionvarainministeriö pyytää lausuntoa erityisesti seuraavista asiakokonaisuuksista:

- kriteerit
- ikäryhmien ja sairastavuuden painot
- muiden kriteerien painot
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteet
- verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus
- siirtymätasauksen kesto ja porrastus

Lausuntopyyntöön sisältyy ehdotus uudeksi valtionosuuslainsäädännöksi, sen yksityiskohtaiset perustelut sekä yleisperustelut. Esityksen yleisperusteluihin sisältyvät arviot uudistuksen taloudellisista vaikutuksista.

Valtionosuuslaskelmat on päivitetty vuoden 2014 valtionosuusmäärien tasolle. Uudet kuntakohtaiset laskelmat uudistuksen vaikutuksista valtionosuuksiin ovat kuntien käytössä lausuntokierroksen aikana.

Kuntien lausuntojen jälkeen hallitus valmistelee lopullisen hallituksen esityksen, joka toimitetaan eduskunnan käsittelyyn huhtikuun puolivälissä. Tavoitteena on, että eduskunta päättäisi kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta alkavan kevätistuntokauden aikana. Uuden valtionosuusjärjestelmän on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2015.

Lausunnot pyydetään toimittamaan valtionvarainministeriöön viimeistään 4.4.2014.

Valmistelija: vs. kunnanjohtaja Henrik Kiviniemi, puh. 044-459 6224

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet

Pöytäkirjanotteen oikeaksi todistaa

Kinnulassa

25.3.2014

Pöytäkirjanpitäjä

Kunnanjohtaja

<u>Vs. kunnanjohtajan päätösehdotus:</u>	Kunnanhallitus päättää antaa seuraavan Kinnulan kunnan lausunnon valtionvarainministeriölle koskien kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamista: Järjestelmän hienosäätöä tulee tehdä riittävin väliajoin. Uudistus on sikäli tarpeellinen, että järjestelmän selkeyttä on ollut tarve kehittää. Nykyinen järjestelmä ottaa kuitenkin huomioon kuntien erilaiset toimintaympäristöt huomioon, kun taas nyt tehty ehdotus ei niin tee niin läheskään riittävällä tavalla. Järjestelmän uudistus tulee toteuttaa joka tapauksessa valtion velvollisuuksiin kuuluva kuntien tehtävien rahoitusperiaate huomioiden. Valtionosuusjärjestelmän ehdotetusta uudistuksesta koituvat hyödyt näyttäisivät julkaistujen aineiston perusteella kanavoituvan erityisesti kasvukeskuksiin. Tämä ei voine olla ehdotuksen motiivina tältä osin, eikä sitä voi missään nimessä pitää oikeudenmukaisena pieniä maaseutukuntia kohtaan. Kriteereiden perustelut ja sisällölliset vaikutukset eivät ole edelleenkään tarpeeksi selviä. Kaikki kriteerivalinnat tulisi avata vielä paremmin avoimeen tieteelliseen keskusteluun. Kinnulan kunnanhallitus kiinnittää yhä erityishuomiota siihen järjestelmäuudistuksen kannalta keskeiseen seikkaan, ettei ikäryhmähintojen muutosten kohdentumista tai toisaalta ehdotettuja uusia ikäryhmähintoja ei ole missään nimessä riittävästi perusteltu. Näin keskeisen muutoksen yksiselitteisen perustelun puuttuminen on erittäin valitettavaa ja jopa irvokasta. Ehdotetut kriteerit eivät riittävällä tavalla vastaa kuntien erilaisiin palvelutarpeisiin ja maantieteellisiin seikkoihin. Kunnat ovat perusolosuhteiltaan kovin erilaisia eri valtakunnan osissa. Siksi kriteerien määrää tulisi maltillisesti lisätä. Lisätyt kriteerit ottaisivat mm. huomioon elinkeinorakenteen, syrjäisyyden ja muut maantieteelliset erityisolosuhteet kestäväällä tavalla. Lisäksi harvaan asuttujen maaseutukuntien ponnistukset kasvukeskusten tuloksentekijöiden rehissä kasvatuksessa ja koulutuksessa otettaisiin oikeudenmukaisella tavalla huomioon. Laskennallisissa kustannuksissa ikärakenteen painoarvo vähenee nykyjärjestelmän 82,3 %:sta ehdotuksessa 70,4 %:iin. Ikärakenteen painoarvon roimaa muutosta ei ole riittävästi perusteltu tieteellisen tutkimuksen tuottamalla tiedolla. Ikääntyneissä kunnissa erityisesti seniori-ikäluokkiin kohdistuneet rajut leikkaukset vaikeuttavat vanhuspalvelujen lakisääteistä järjestämistä jo lähitulevaisuudessa, mikäli ikärakennehintoja ei avata uuteen tarkasteluun. Nyt tehdyssä ehdotuksessa on il-
---	---

	meisen vahingossa luotu vahingollinen vastakkainasettelu nuorien ikäluokkien ja seniori-ikäluokkien välillä ikäryhmähintoja liikuttelemalla täysin perustelematta. Hallitusohjelma ei liene riittävä tieteellisesti kestävällä pohjalla oleva perustelu. Monikielisyyskriteerin painoarvoa on paisutettu kohtuuttoman suureksi sen todelliseen merkitykseen nähden. Monikielisyys aiheuttaa paikoin suurissa kaupungeissa huomattaviakin haasteita. Niiden ratkaisemiseksi on kaupunkiseuduilla tehty paikoin karkeitakin virheitä, joita ei pidä maksattaa pienillä maaseutukunnilla, jotka eivät ole ko. virheitä tehnyt. Kyseisen kriteerin painoarvon perustelematon kasvattaminen ei kannustane kasvukeskuksia kehittämään kotouttamis- ja kielikoulutustaan kansantaloudellisesti järkevällä tavalla. Pitkillä välimatkoilla ja harvalla asutuksella suora merkitys palvelukustannusten muodostumiseen. Siksi syrjäisyyskertoimen vaikutusta pitäisi kasvattaa huomattavasti. Ehdotetussa uudessa järjestelmässä kunnille, joiden syrjäisyysluku on yli 1,5, valtionosuuden syrjäisyyden perusteella maksettava lisäosa on kolminkertainen. Sen sijaan mainitun syrjäisyysluvun alle jäävillä kunnilla ko. kerrointa ei ole laisinkaan. Kunnalle, jonka syrjäisyysluku on 1,00 - 1,49, kuten Kinnulalla, syrjäisyyden lisäosan tulisi olla 2-2,5 kertainen. Työpaikkaomavaraisuuden merkitystä kunnan palvelutuotannon kustannuksiin ei ehdotuksessa riittävästi perustella. Uudistuksen toteuttamisen siirtymäaikaa tulisi pidentää 7-8 vuoteen, mikäli ehdotuksen mukaiset leikkaukset (-507 euroa/as.) esim. Kinnulan kunnan kohdalla aiotaan todella toteuttaa. Uudistuksen voimaantuloaikataulu 1.1.2015 on jopa naurettavan hätäinen suhteutettuna siihen, mikä merkitys järjestelmällä on kuntalaisten palvelujen järjestämiselle ja kuntien oikeudenmukaiselle kohtelulle. Näin merkittävän järjestelmän reformaatiossa ei tulisi sekoittaa häiritseviä ideologioita taustaoletuksia tutkittuun tieteelliseen tietoon. Ehdotettu valtionosuusjärjestelmän uudistusmalli merkitsisi Kinnulan kunnalla yhteensä lähes 900.000 euron leikkausta nykyiseen valtionosuuksien määrään ehdotetun siirtymäkauden aikana. Kyseinen leikkaus olisi kansallista kärkeä (-507 euroa/as.) asukasta kohden. Pienten lukiodien verkostossa tehtyjen laskelmien mukaan lukiorahoituksen leikkaustasoksi on arvioitu vuoteen 2017 mennessä arviolta 170–200 M€ (eli n. 25–30 %). Pienten lukiodien lisästä (noin 30 milj €) ja korotetusta valtionavusta (noin 30 milj €) on tarkoitus luopua ja kehittää tilalle tuloksellisuuskriteereihin perustuva uusi järjestelmä. Kriteereistä
--	---

	ei toistaiseksi ole annettu mitään tietoa julkisuuteen. Leikkauksista pää- tettäessä on ymmärrettävä pienten lukioiden merkitys maakunnissa kou- lutustakuun ylläpitäjinä. Pieni lukio on monissa tapauksissa paikkakun- nan ainoa toisen asteen oppilaitos. Vapaan sivistystyön osalta valtionosuusleikkauksia on suunniteltu koh- dennettavan erityisesti kansalaisopistoihin. Rahoituksen huomattavat leikkaukset tulevat heikentämään huomattavasti kansalaisopistojen laki- sääteisten tehtävien toteuttamismahdollisuutta. Lain mukaan kansalais- opistot ovat alueellisiin ja paikallisiin sivistystarpeisiin perustuvia oppi- laitoksia, joilla olisi erityinen mahdollisuus tukea alueen väestön hyvin- vointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Toiminta on edullista ja ennalta ehkäisevää ja voi estää kalliiden korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Vaikka koulutukseen on kohdennettu säästöjä, on samaan aikaan valtion taholta suunnitteilla kuntien kustannuksia lisääviä tehtäviä toisaalla. Mm. oppivelvollisuuden laajentaminen vuodella aiheuttaa kuluja, joi- den haarukka toteutustavasta riippuen on 15 – 100 M€ ja uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain toteuttamisen kustannukset kunnille on suuresti aliarvioitu. Kaiken kaikkiaan tehty ehdotus valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi on keskeisiltä osiltaan perustelematon, eriarvoistava ja valtion kun- tien lakisääteisiin tehtäviin kohdistuvan rahoitusvelvoitetta vähättelevä, ellei jopa sen unohtava. Tehty ehdotus on ilmeisen selvästi kaikkea muuta kuin ”kuntaliitosneutraali”. Kinnulan kunta muistuttaa valtionvarainministeriötä kunnioittavasti, että Suomi on ratifioinut osaksi oikeusjärjestystään Euroopan paikalli- sen itsehallinnon peruskirjan, jonka 9 artiklan 2. kohdan mukaan ”pai- kallisviranomaisten taloudellisten voimavarojen tulee olla riittävät suh- teessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muussa laissa”. Saman (9) artiklan 5. kohdan mukaan ”Taloudellisesti heikompien paikallisviranomaisten suojelu edellyttää sellaisten talou- dellisten tasoitusmenetelmien tai vastaavien toimien käyttöönottoa, joi- den tarkoituksena on mahdollisten rahoituslähteiden ja kustannusten epätasaisen jakautumisen vaikutusten korjaaminen. Nämä menetelmät ja toimet eivät saa kaventaa paikallisviranomaisten harkintavaltaa, jota ne käyttävät toimivaltansa rajoissa”. Rahoitusperiaate on vakiintuneesti hyväksytty ja määritelty suojaavan kuntia niin perustuslakivaliokunnan kuin myös hallintovaliokunnan lausuntokäytännössä. Rahoitusperiaate on osa kunnallisten itsehallinnon sisältöä, jota suojaa perustuslaki.
--	--

<u>Päätös:</u>	Kunnanhallitus hyväksyi vs. kunnanjohtajan päätösehdotuksen.
Toimenpiteet:	Vastaus valtionvarainministeriölle 4.4.2014 mennessä.
Muutoksenhaku:	Muutoksenhakukielto (valmistelua)